

Stendøren & Bethlehemsstjernen

Stjernen repræsenterer elementer af en "stjerne-fødsel". Det vil sige, at der ikke er tale om et allerede kendt stjernesymbol, altså et kulturelt tegn for Bethlehemsstjernen - men nærmere en fødsel af en ny stjerne, svarende til, at Bethlehemsstjernen også har set ny ud for hyrderne på marken.

Stendøren af udskåret rosakvarts er den eneste af sin art nord for Alperne. Da Mogens Møller i 2008 stod med de første tegninger til sin totaludsmykning af Klosterkirken, inviterede han mig til at give et bud på en stendør i apsis. Jeg havde allerede erfaring med en stenrude af rosakvarts, udført i 2003, til Skt. Jakobs Kirke i Ballerup. Denne kirke stammer fra romansk tid og som i Klosterkirken er ruden placeret i apsis.

At bevæge sig fra et vindue bestående af 8 mm tynde udskårne rosakvartsstykker til en hel dør, der skal fungere som en almindelig dør, har været en stor udfordring. Døren er udført efter samme teknik som vinduet, og at det er lykkedes at bringe en sådan drøm på mere end 300 kg ned på jorden, skyldes dels en stor tro hos opdragsgivere og fonde, dels en eminent håndværksmæssig viden hos mine betroede medarbejdere.

Selve døren består af et gridnet af metal, hvori der er indføjet ca. 30 kvadratiske stykker rosakvarts 250x250x20 mm. Rosakvarts er, selv i en forholdsvis massiv form, bemærkelsesværdig i kraft af sin translucens og de forskellige sidekrystaller, der medfører, at farvespillet ændres under solens bane over himlen.

Den ny Bethlehemsstjerne i forgyldt bronze er udformet som 2 cylindre - eller stråler, kranset af to 10-takkede stjerneplader, dér hvor cylindrene i en vinkel på 24 grader bryder igennem stenen. De konkave afslutninger på cylindrene vender som spejlblanke observatorier op mod himlen og ud mod menigheden.

I mit første skitsemateriale og helt frem til foråret 2011 forestillede jeg mig, at den Bethlehemsstjerne, der skulle bryde igennem stendøren, ville optræde som en lysende sky, udformet i hvidt bjergkrystal. Men i praksis viste det hvide bjergkrystal sig mindre gennemlyseligt end rosakvarts. Jeg stod derfor med det vanskelige, omend inspirerende spørgsmål, om en stjerne nu kunne være mørkere end sin omgivelse.

Under mit videre arbejde valgte jeg da at skære ret igennem og vælge en helt anden type lys, nemlig dét, der stråler og reflekteres fra guld ved mindste lyskilde

- og som samtidigt rummer traditionelle symbolske konnotationer.

Under arbejdet har jeg haft et særlig godt øje til renæssancekunstneren Fra Angelico's bebudelsesbillede⁽¹⁾, hvor et gyldent strålebundt fra himlen rammer gennem en lille søjlehal, henover Gabriels vinger og direkte ind i Marias hjerte i en vinkel på 24 grader.

Optaget af flere spørgsmål har jeg først og fremmest gerne villet forlade den "stereotype" stjernefigur, der står som ikon for et *fernt* optisk fænomen i form af en stjernefigur med et vist antal kulturelt bestemte takker.

I undren har jeg således fra kunstens side lagt mig ind i den fortsatte tros- og



vidensudveksling, om hvilket fænomen Bethlehemstjernen egentlig eller *formentlig* var⁽²⁾;

- 1: en lysende sky (med reference til israeliternes ørkenvandring)
- 2: en supernova
- 3: en komet
- 4: en planetkonstellation

Ønsket om at komme ”bagom tegnet og tættere på” ved at inddrage den nyeste viden om det egentlige objekt (altså stjernen/planeten) i en kunstnerisk nytolkning, bragte mig via Ole Fejerskov, professor ved Aarhus Universitet og tidligere formand for Grundforsknings-

fondet, i kontakt med Dark Cosmology Centre ved Niels Bohr Institutet. Her pegede man på astronomerne Jørgen Christensen-Dalsgaard og Hans Kjeldsen med deres kundskaber indenfor stjerneskælv, stjernedannelse og stjerneudvikling på Institut for Fysik og Astronomi ved Aarhus Universitet.

Under et møde på Aarhus Universitet, hvor jeg selv havde medbragt mine forskellige ”stjernestumper” af gips og komponist Lise Dynnesen en række spørgsmål til universets lyd, blev vi både introduceret til de ”sange”, der overraskende skabes af de forskellige planeter

og stjerner - samt til konjunktionen mellem Jupiter og Saturn i år 7 f.Kr.

At Saturn i datiden blev betragtet som Israels stjerne og Jupiter som Kongestjernen kan have fået de Hellige tre konger - og som både var præster, astronomer og astrologer, til at rejse mod Jerusalem.

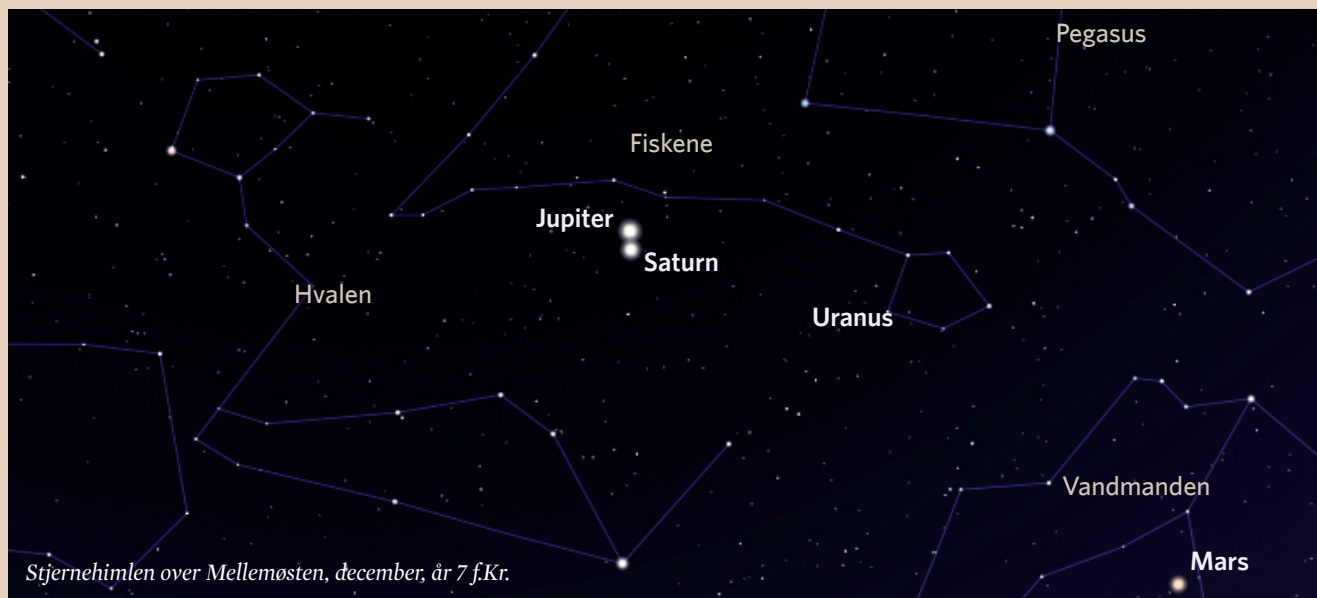
Ifølge Hans Kjeldsen, der iøvrigt også er kyndig i kirkens brug af stjernesymbolet, har der været tale om en helt usædvanlig ”triple-konjunktion” i år 7 f.Kr. Planetmødet fandt sted i stjernebilledet Fiskene, som er jødernes/Israels stjernetegn og har derved peget på Jerusalem som stedet for Kongefødslen.

Beskrivelsen af det tredobbelte møde mellem Jupiter og Saturn findes indgraveret med kileskrift i en lertavle, fundet i byen Sippar ved Eufratfloden, der var centret for datidens astronomiske videnskab. Tavlen er en forudberegnat planetkalender for året 7 f.Kr. og omtaler den forestående konjunktion som det kommende års astronomiske hovedbegivenhed⁽³⁾.

Jørgen Christensen-Dalsgaard gjorde mig opmærksom på planetkonstellationen 7 år før Kristi fødsel via stjerneprogrammet *Cartes du Ciel*.

Opfølgende læste jeg om universets historie med billeder fra Hubble-teleskopets foto-rejse 13,7 milliarder år tilbage





til tiden omkring Big Bang⁽⁴⁾. I denne teori har universet i et blændende glimt *udvidet* sig fra ingenting til det stof, vi kan se og ikke se og er fortsat i en kontinuerlig og stadigt accelererende proces. Ifølge astronomerne udgør det usynlige stof omkring 22-23 procent af alt det stof (også kaldt "Dark Matter"), der findes i universet - og det observeres bl.a. ved afbøjning af lys. At universet samtidigt udvider sig hurtigere og hurtigere tilskrives dét, der kaldes "Dark Energy", en usynlig energi eller "omvendt tyngdekraft", som *ikke* viser sig ved afbøjning af lys. "Dark Energy" antages at udgøre over 70 procent af alt i universet.

Nuvel. *Udvidelsen* fra et "ingenting" uden rum, tid og stof til "det største", altså

universet, har haft betydning for den formelle udformning af den ny Bethlehemsstjerne.

Jeg skelner mellem *udvidelse* og *eksplosion*, da jeg mener, den sidste forudsætter et givent rum som tingene kan eksplodere ud i, hvorfor strålerne er bygget harmonisk op omkring cirkler, cylindre og konkaver. Konkaven beskriver en vakuum-tilstand fremfor en eksplosion. Den stjerneformede 10-takkede fatning, der er opbygget af konkave cirkelslag, både udgår fra og samler de to stråler til én stjerne.

Stjernefatningen er dermed formuleret som en *udvidelse* af strålerne - som kunne tolkes derhen, at vi måske i strålerne ser

ind i "det første", "singulariteten" eller i "Guds øje" – det kan være med øjet eller med hjertet, som Maria ses gøre det i Fra Angelico's maleri.

- (1) *Fra Angelico: "The Annunciation" (1430-32)*
Prado Museet, Madrid
- (2) *Google: "Hvad var Bethlehemstjernen?"*
- (3) *Teolog og amatør-astronom Hartvig Wagner: "Den mystiske stjerne over Betlehem", JesusNet.dk, 2004*
- (4) *Bill Bryson: "En kort historie om næsten alt" p. 22, Gyldendal 2009*
Brian May, Patrick Moore, Chris Lintott: "BANG! Universets historie"
Nyt nordisk forlag Arnold Busck, 2007

Dorte Dahlin
Billedkunstner



En varm tak for godt samarbejde, inspiration og vejledning til:

Budolfi Sogns menighedsråd

Dr. phil. Else Marie Bukdahl, tidligere rektor for Kunstakademiet

Professor, Ph.D. Dr. Ole Fejerskov, Aarhus Universitet

Professor Jørgen Christensen-Dalsgaard, Aarhus Universitet

Professor Hans Kjeldsen, Aarhus Universitet

Komponist Lise Dynnesen, København

Dir. Finn Richardt, Herfølge Kleinsmedie

Stenhugger Flemming Brian Nielsen, København

Stukkator Funder, København

Bronzestøber Jørn Svendsen, Svendborg

Konservator Bo Kierkegaard, København

CHEMCO, elektrolytforgyldning, Kvistgård

Journalist Jette Sachs, København

Billedkunstner Annemette Larsen

Billedhugger Mogens Møller

Daphne Anna Geloia Dahlin

og kunsthistoriker Nousha Friis

